

LIK SVEĆENIKA KROZ POVIJEST

Dr Tomislav ŠAGI-BUNIĆ

Predavanje za koje se gotovo do posljednjeg časa vjerovalo da će ga držati naš vrijedan povijesni stručnjak mons. dr Đuro Kokša, sada rektor hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu, održao je profesor povijesti kršćanske nauke na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu dr Tomislav Šagi-Bunić,* jer mons. dr Kokša nije mogao doći. Kako je najuža specijalnost dra Šagi-Bunića povijest patrističke nauke, on je najpreciznije obradio lik svećenika u povijesti Crkve prije Nicejskog koncila (g. 325), tj. u ona prva vremena kad kršćanstvo još nije imalo slobode u rimskoj državi. Pokazao je kakva je bila organizacija Crkve u to doba i kako se ona razvijala. Crkvene je službenike tada birala sva vjernička zajednica, a zaredivao ih je biskup. Svećenici (prezbiteri) bili su u to vrijeme prije svega jedno kolegijalno tijelo oko biskupa, koje mu je u svemu pomagalo u brizi za zajednicu, naročito kao njegovo vijeće, bez savjeta kojega nije ništa poduzimao. U to vrijeme nije još bilo socijalnog jaza između vjernika i svećenstva, pa niti u odijevanju, jer nije postojala nikakva svećenička uniforma, ni u liturgiji.

Zatim je Šagi-Bunić letimično bacio oko na razvitak položaja svećenika unutar Crkve i društva u kasnijoj periodu kad je Crkva dobila slobodu i upozorio na merovinško doba spominjući nastanak i razvitak nekih najvažnijih crkvenih organizacionih struktura koje traju do danas (župe, kaptoli, dekanati, arhiđakonati). Iznio je pred slušateljstvo integralno mjesto iz poslanice pape Celestina I u prvoj polovici 5. stoljeća u kojem oštro osuđuje uvođenje posebnog svećeničkog odijela kao i onaj dio iste poslanice u kojem papa upozorava kler narbonske biskupije da mogu ne primiti biskupa koji im je nametnut.

U drugom dijelu predavanja Šagi-Bunić je u kratkim crtama oslikao dva posljednja svećenička lika, koja je on nazvao prosvjetiteljskim i likom pape Pija X.

Prosvjetiteljski lik svećenika, pod indirektnim utjecajem deizma, gubi vertikalnu dimenziju, tj. svijest da Krist sada djeluje kroz Crkvu i kroz svećenike, a Kristova se intervencija u povijest Crkve više-manje svodi na to što je Krist ustanovio hijerarhiju pa onda otišao da jednoč opet dođe na kraju svijeta da izvrši sud. Pojam Crkve se u svijesti ljudi i svećenika suzuje sve više na sam kler, čak ponekad na same biskupe,

* Ovo predavanje donosimo, na žalost, samo u sažetku kako ga je objavila AKSA, jer se autor odlučio da ga izda posebno u proširenom i popunjenom izdanju.

pa čak — kod nekih — i na samoga papu, pružajući na taj način klice za moguć razvitak opasnog »totalitarizma« (kako je on to dubitativno nazvao) i gubitak svijesti o potrebi praktičnog održavanja principa supsidijarnosti. Propovijedanje u toj periodi postaje pretežno moralističko i nekako se steže na razinu onoga što bismo mogli razvati »naravnom religijom«, a veoma se voli isticati — na jedan pragmatistički način — kako je Crkva korisna, potrebna, upravo nužna za održavanje društvenog i državnog poretka (podupiranje prijestolja oltarom). Prosvjetiteljski svećenik želi prije svega igrati društvenu ulogu svojevrsnog prosvjetitelja i osiguravatelja reda i poretka, a bavi se mnogim izvan-crkvenim djelatnostima na toj liniji.

Lik svećenika po duhu Pija X želi ići u religioznu dubinu, on produbljuje svoj duhovni život, mnogo mu je stalo da daje ljudima dobar primjer i da djelom propovijeda ono što govori ustima, ali ne uspijeva otkriti potrebu zajednice i uloge Duha Svetoga u zajednici, te nužno zadržava — dapače na neki način produbljuje — onaj deistički uvjetovan raskorak između klera i pasivno shvaćanog laikata. Ostaje u biti na liniji klerikalizirane Crkve, nastojeći uz najveće žrtve ostvariti u tim granicama ono što se optimalno može.

Na taj se lik nadovezuje *lik svećenika II vatikanskog koncila*, koji se još zapravo traži, a koji neće baciti ono što je u nedavnom liku raslo iz najdublje kršćanske inspiracije, ali koji otkriva dimenzije životnog jedinstva sve Crkve u Duhu Svetome te želi izaći iz pretjerane klerikalne izolacije, zalažući se za ostvarenje žive vjerničke zajednice.